

Is het geen sekte?

Joris Rietveld

Is het geen sekte?

Copyright © 2026 Joris Rietveld

Auteur: Joris Rietveld

Eerste druk, 2026

Met dank aan:

Schrijfcoach: Mirjam Aarts - Schrijfwonder (www.schrijfwonder.nl)

Vormgeving en lay-out: Jasmijn de Boer (www.jasmijndeboer.nl)

Kaft illustratie: Matteo Bal (www.matteobal.nl)

Redacteur: Jacqueline Reit - Stoer-tekst & creatie (www.stoer-tekstencreatie.nl)

ISBN: 9789465268309

De inhoud van dit boek mag op geen enkele manier gedupliceerd worden zonder de toestemming van de auteur. De auteur komt echter graag tegemoed aan een verzoek.

contact@jorisrietveld.nl

Joris Rietveld

IS HET GEEN SEKTE?

**Over macht,
zelfstandig denken en
de waarde van vrijheid**

Sommige verhalen klinken zo vreemd en onvoorstelbaar dat het moeilijk is te geloven dat ze echt gebeurd zijn. Toch is dat precies wat ik in de begeleiding van slachtoffers van de zogenoemde kungfu sekte heb ervaren. Achter een wereld van discipline, spiritualiteit en zelfontwikkeling ging een systeem schuil van controle, manipulatie en afhankelijkheid.

Als slachtofferadvocaat heeft de bijstand aan onder andere Joris diepe indruk op mij gemaakt. Wat mij vooral is bijgebleven, is hoe ingrijpend sektarische beïnvloeding kan zijn. Niet alleen zichtbaar, maar juist ook in wat iemand langzaam kwijtraakt: vrijheid, vertrouwen en uiteindelijk een deel van zichzelf.

Dit boek laat zien hoe geleidelijk zulke processen verlopen en hoe moeilijk het is om je daarvan los te maken. Het laat ook zien hoeveel moed daarvoor nodig is. Die moed zie ik in het bijzonder terug in de onvermoeibare inzet van Joris zelf. Ondanks ongeloof, weerstand en langdurige procedures bleef hij strijden voor erkenning en gerechtigheid. Mede dankzij die vasthoudendheid is de verdachte uiteindelijk vervolgd en veroordeeld.

Ik hoop dat dit boek niet alleen bijdraagt aan begrip voor slachtoffers van sektarisch misbruik, maar ook aan meer alertheid bij instanties zoals politie, justitie en hulpverlening. Slachtoffers verdienen het dat signalen serieus worden genomen en dat sneller wordt gehandeld wanneer sprake is van psychische manipulatie en machtsmisbruik.

Dat Joris zijn verhaal nu deelt, is belangrijk. Niet alleen voor zichzelf, maar ook voor anderen die zich nog ongezien of ongehoord voelen. Stilte beschermt immers zelden het slachtoffer, maar vaak juist het systeem.

Petra Breukink
Advocaat

Voorwoord

In het voorwoord neem ik je mee in hoe mijn boek is opgebouwd, zodat het gemakkelijk te lezen en te begrijpen is, een leeswijzer.

Door het boek in de tegenwoordige tijd te schrijven, heb ik mijn best gedaan je mee te nemen alsof je er zelf bij bent. Dit maakt mijn verhaal, en het fenomeen sektes in het algemeen, mogelijk beter te begrijpen en de link naar algemene sociale dynamieken is dan ook gemakkelijker te maken.

In veel gevallen heb ik – in verband met privacy – namen, gebeurtenissen en omstandigheden geanonimiseerd en gefingeerd. Het leed dat sekteleiden te verwerken hebben en het onbegrip erover maakt dat veel ex-sekteleiden niet in de openbaarheid wensen te treden. Naast de reële gevaren die het met zich mee kan brengen, door bedreigingen en lastigvallen door leden van de sekte of groep die zij verlieten.

In de inleiding beschrijf ik kort mijn leven voordat ik in de sekte terecht kwam, zodat je een beeld krijgt van mij op het moment dat ik in contact kwam met de kungfu sekte.

Deel 1 bestaat uit een aaneenschakeling van anekdotes die een weergave zijn van de zeventien jaar dat ik mentaal gevangen zat. Elk hoofdstuk omschrijft een periode van een paar jaar. Ik wissel de paragrafen af met kaderteksten die geschreven zijn door andere leden van onze “vriendengroep”. Ook zijn er kopieën van mijn spirituele dagboek in toegevoegd. Door de verschillende perspectieven en toevoegingen krijg je hopelijk een completer beeld van de rollercoaster die het leven in een sekte is. Maar je zou er eigenlijk nog wel vijftig verhalen bij moeten bedenken, want zoveel leden heeft de kungfu sekte over ruim 35 jaar ongeveer gehad. Ook de anekdotes die ik in dit boek heb opgetekend, zijn slechts een fractie van mijn belevenissen. Ik heb ze gekozen en dusdanig gerangschikt dat er een logische lijn in te ontdekken valt die aansluit bij de realiteit. Het kan goed zijn dat je nog nooit van de kungfu sekte hebt gehoord. Dat is niet vreemd, Amerika telt meer dan 3.000 sekten en in Nederland zijn er vermoedelijk ruim 200.

Deel 2 beschrijft de periode na het verlaten van de sekte, met traumaherstel en de rechtszaak tegen mijn sekteleider. Ook hier vind je kaderteksten, nu van andere ex-leden en documentatie van de rechtszaak. Hiermee wil ik je laten zien hoe beperkt de kennis over sektes en hun werking is. Je wordt uitgedaagd om in de spiegel te kijken en je gedachtes of vermeende kennis over sektes te herzien.

Tot slot maak ik vergelijkingen met allerlei situaties in de maatschappij die verbluffend veel lijken op de werkwijze van mijn sekteleider en dynamieken binnen de groep. Door een vermeend kritisch denkvermogen is men gemiddeld genomen geneigd te denken nooit in een sekte te zullen trappen. Dit blijkt echter helemaal niet te kloppen en met dit boek doe ik dan ook een verwoede poging om op dit onderwerp een paradigmaverschuiving te bewerkstelligen. Iedereen wordt continu beïnvloed, de vraag is alleen of we het doorhebben en of het ten nadele is van ons authentieke zelf.

Wat precies de reden is dat ik in een gesloten groep of sekte terecht kwam, kan ik onmogelijk in een paar zinnen beantwoorden. Toch zal ik een poging doen om passende antwoorden te vinden voor al die mensen die met sektes of dwingende controle en machtsmisbruik te maken hebben gehad. Maar dit boek is ook zeker bedoeld voor eenieder met vraagtekens over sektes en beïnvloeding in het algemeen. Ik wens je veel leesplezier en ik hoop van harte dat je er iets aan hebt.

Inleiding

Ik groeide op in het lommerrijke Driebergen op landgoed Kraaybeekershof, destijds een studiecentrum voor biologisch-dynamische landbouw. Op de boerderij was ruimte en vrijheid om te doen wat ik wilde en er waren altijd mensen aan het werk of cursussen aan het volgen.

Mijn ouders leefden vanuit de antroposofische ideologie en vandaar dat ik op de vrije school terechtkwam. Mijn schooltijd heb ik als een verlengstuk van het spelen en werken in vrijheid op de boerderij ervaren. Ik kreeg een brede algemene ontwikkeling mee, wat zich onder andere uitte in de vakanties. We gingen met het gezin ieder jaar in een ander berggebied een paar weken wandelen, waarna we een week lang cultuur gingen snuiven in de vorm van musea en kerken bezoeken. Mijn onbezorgde jeugd ging moeiteloos over in een pubertijd vol geëxperimenteer en bravoure. Zoals een jeugd er volgens mij ook uit hoort te zien.

Mijn geduld op school raakte op en halverwege mijn examenjaar besloot ik te gaan werken om te reizen. Mijn eerste reis was naar Zuid-Afrika, met de bedoeling helemaal over land terug naar Nederland te reizen. Dat liep een beetje anders en vanwege een infectie kwam ik eerder thuis. Ik lifte met vrienden en alleen door heel Europa en reisde door Australië en Japan. Steeds wisselde ik het reizen af met werken in Nederland om het reizen te bekostigen.

Maar op een bepaald moment voelde ik dat het reizen me geen inzichten meer verschaftte, ik nam namelijk steeds mezelf mee. Het zorgde voor een impasse en mijn marihuanagebruik intensiveerde zich. Mijn blik op de maatschappij werd cynischer en het begon er langzaam op te lijken dat mijn volwassen leven een beetje op zich liet wachten. Was dit het dan? Moest ik me dan toch conformeren aan de maatschappij? Dat wilde ik niet, ik zag het als een matrix waarin ik niet tot mijn recht zou komen. Ik zocht naar waarheid en de zin van het bestaan. Dat kon toch niet een voorgeschreven traject zijn! Waar is het leven eigenlijk voor? Waar komen we vandaan? Waar gaan we naartoe?

Al sinds m'n pubertijd verdiepte ik me in deze vragen en ze gaan tot op de dag van vandaag als een rode draad door mijn leven. De antwoorden

op die vragen werden niet afdoende beantwoord door mijn ouders en school. Ieder instituut met “de antwoorden” vond ik bij voorbaat onge-loofwaardig.

Op dit punt in mijn leven kwam ik, via een van m’n beste vrienden, in contact met een vechtsportleraar en zijn vriendengroep.

DEEL 1

Mijn leven in de kungfu sekte

Een vriendengroep. Vechtkunst, een weg naar verlichting

櫻

HOOFDSTUK 1

Een jongensdroom (1999-2003)

‘Er is slechts één gebod, één plicht: bevrijd jezelf van alle slavernij, niets is belangrijker.’

De eerste training

De deur vliegt open en Roel kijkt me stralend aan als hij bij me komt zitten. ‘Dat was echt een vette kungfu les, man,’ zegt hij, terwijl ik hem mijn joint aanreik. Gretig pakt hij hem aan en vertelt dan dat hij eigenlijk de leraar bedoelt. ‘Die man weet echt waar hij het over heeft. Hij windt er geen doekjes om en ziet de dingen precies zoals wij.’

Ik krijg geen tijd om iets te vragen of te zeggen, want Roel vervolgt: ‘Je moet echt een keer meegaan.’

Ik ben helemaal geen sporter en met vechten heb ik geen enkele affiniteit, maar wat Roel me over de leraar vertelt en de inzichten die hij door hem heeft gekregen, maken me wel nieuwsgierig.

Roel vertelt dat het om een ontwikkelingsweg gaat: via het lichaam naar de geest. Om door middel van training en discipline tot de geest te komen. Dat is helder voor me. Al sinds jaar en dag zijn de gespreksonderwerpen tussen Roel en mij: of de spirituele wereld bestaat, hoe je tot de geest of spirituele wereld komt en hoe die er dan uit ziet. Naast onze maatschappijkritische beschouwingen.

Ik besluit een keer mee te gaan naar de kungfu les, al vind ik dat best een beetje spannend. Sportkleding kopen en dan naar een sportschool gaan, dat ligt voor mij ver buiten m’n comfortzone.

In de sportschool in Boxmeer kleden we ons om en daarna wachten we op een bankje bij de zaal. Er staan al een paar mannen en vrouwen die ik schuchter groet met een knikje, zoals zij dat ook doen.

In de zaal wordt iedereen opgesplitst in twee groepen. Blijkbaar is er een beginnersgroep en een gevorderdengroep. Roel en ik sluiten aan bij de beginners.

Klokslag 10.00 uur, als de les begint, komt een kleine maar gespierde Aziaat de zaal binnen. Met zijn haar in een knot en gekleed in zwarte legerkleding ziet hij er paraat uit. Ik voel direct ontzag voor hem en hij voldoet helemaal aan Roel z'n beschrijvingen. Ik wil niet te veel naar hem kijken, omdat ik dat gênant vind en dus concentreer ik me op de assistent die de beginnersgroep lesgeeft. Roland is een vriendelijke jongen die heel geduldig en aandachtig de bewegingen uitlegt en voordoet.

Ik doe mijn best de bewegingen zo goed mogelijk uit te voeren, maar het valt me tegen. Het is best ingewikkeld. We leren een reeks van zestien bewegingen die hij de basis van de kungfu noemt. Telkens moet je in één beweging een aanval en een wering uitvoeren. Bij elke volgende beweging wordt het ingewikkelder. Van de meeste kan ik me de effectiviteit niet voorstellen. Maar ja, dit is mijn eerste les en ik heb niet eens iets met vechten. Ik word wel steeds enthousiaster, want ik voel dat hier iets wordt gevraagd wat om meer gaat dan alleen vechten.

Eerst oefenen we alles in de lucht en pas daarna op elkaar. De bewegingen blijken ingenieus in elkaar te zitten en logisch in elkaar over te gaan. Roland motiveert me als iets een beetje lukt en zo krijg ik steeds meer voor elkaar en wordt het ook steeds leuker.

Halverwege de les schrik ik op van iets dat bij de gevorderdengroep gebeurt. De leraar praat met flinke stemverheffing tegen een leerling. Kort, krachtig en niet mis te verstaan.

'Jij denkt dat je alles van het lichaam weet, omdat je een studietje fysiotherapie volgt, is het niet? Je vergeet dat de oosterse vechtkunst duizenden jaren oud is en dat die op de kennis van lichaam én geest gestoeld is. Wat je hier leert, komt uit die kennis voort. Jij met je vier jaartjes westerse fysiologie ... Ga toch weg! Ik ben hier de meester over die kennis, als je wilt discussiëren, dan ga je maar terug naar de universiteit.'

In mijn ooghoek zie ik een lang meisje zich mompelend verontschuldigen bij de leraar. Ze lijkt een beetje te bibberen en is wit weggetrokken.

Voor de leraar lijkt alles weer goed te zijn en hij gaat zonder omhaal verder met de les. Roland gaat ook onverstoorbaar door, maar ik ben behoorlijk onder de indruk van wat er net is gebeurd. Even hoorde ik hier de leraar die er geen doekjes om windt, precies zoals Roel hem aan mij had geïntroduceerd.

De les eindigt met een mooie groet, zoals je die in kungfu films ziet.

Na afloop komt Roland op me af en vraagt hoe het me bevalen is. Ik antwoord dat ik de bewegingen moeilijk vind, maar dat ik ze graag wil leren.

We staan nog wat na te praten als de leraar langs loopt. 'Als je het niks vindt, ook prima. Even goede vrienden,' zegt hij, terwijl hij een hand uitsteekt.

'Ik ben trouwens René. Zeg maar Reneetje, want zo groot ben ik niet.' Hij barst in schaterlachen uit. In niets lijkt hij nu op die strenge leraar die hij tijdens de les was.

Het ijs is gebroken en ik kijk hem lachend aan. Ik zeg hem dat ik zijn kungfu wel degelijk wat vind.

Samen met Roel verlaat ik vervolgens de zaal, vol overtuiging dat ik de volgende week weer naar de training zal gaan.

Buiten staat een groep klaar van wel twintig leerlingen. We lopen erlangs, terug naar de kleedkamer. Het valt me op dat ze niet veel ouder zijn dan wij, de oudste is hooguit tien jaar ouder. Stuk voor stuk zien ze er getraind en geconcentreerd uit, ze hebben allemaal zwarte kungfu kleding aan met windsels rond de polsen en enkels. De meesten hebben hun haren in een knot, net als René.

Het zal wel een soort onderscheiding zijn, denk ik.

Na het omkleden rijdt Roel met mij mee terug naar Venray. We praten honderduit over de les en het voorval in de gevorderdengroep.

'Zie je, hier kunnen we echt wat leren,' zegt Roel terwijl ik voor zijn woning stop om hem af te zetten.

Theorieles

Samen met Roel ga ik nu iedere week naar Boxmeer om op zondag te trainen. Er komt routine in, die een andere routine pijnlijk blootlegt. Na de training praten we namelijk vaak bij terwijl we een joint roken.

We blowen intussen al jaren tijdens onze beschouwingen over het leven en de maatschappij. We staan er niet eens meer bij stil. Tot Roel een rake opmerking maakt: 'We moeten erkennen dat we een stelletje verslaafden zijn. Als we willen vorderen met kungfu en iets van ons leven willen maken, zullen we ermee moeten stoppen.'

Ik geef hem gelijk. We nemen op dat moment het besluit om voorgoed met blowen te stoppen en echt voor de vechtkunst te gaan.

Roel en ik gaan regelmatig naar Pelle in Utrecht. Hij is, net als Roel, een jeugdvriend waarmee ik lief en leed deel. Ook met hem praat ik altijd over de zin van het leven en bevragen we de maatschappij, het bestaan van een geestelijke wereld en onze opvoeding. Roel en ik delen met hem alles wat we leren van René en zijn kungfu. Hij ziet ons enthousiasme en onze vorderingen en natuurlijk dagen we hem uit om mee te gaan. We hoeven niet eens moeite te doen om hem over te halen, want Pelle houdt van vechtsport en heeft jaren jiu-jitsu gedaan.

Hij gaat eerst tai chi doen, omdat hij eigenlijk niet wil vechten. Pelle is in de kern een hele gevoelige jongen, maar toont zich aan de buitenkant met bravoure.

Zijn eerste lessen komt hij in een wit judopak uit zijn jiu-jitsu-tijd. Het witte pak zorgt, tot in lengte van dagen, voor hilariteit en levert Pelle de bijnaam Kasper het Spookje op. Iets waar hij als een boer met kiespijn om lacht.

Tegen Roel en mij heeft René gelijk gezegd: 'Die jongen moet toch gewoon kungfu komen doen!'

Na een paar lessen weet hij Pelle over te halen.

We gaan voortaan met z'n drieën iedere zondag naar de training. Al snel gaan we ook naar de lessen op woensdag. Er is steeds meer interactie

met de leden van de hogere groep en stiekem hopen we dat we snel met hen mee mogen trainen.

Thuis nemen we technieken door en werken we aan spiermassa en uithoudingsvermogen. Onze vorderingen worden door René opgemerkt en omdat we nu al geruime tijd trouw trainen, vraagt hij af en toe om de lessen van de beginnersgroepen over te nemen. Dat doen we graag, want hiermee kunnen we laten zien dat we verantwoordelijkheid nemen en verder willen komen.

In de periode dat wij de lessen overnemen, gaat de gevorderdengroep met René op vakantie. Het is altijd met enige geheimzinnigheid omgeven. Het maakt ons alleen maar nieuwsgieriger naar die groep.

We vragen ons af: wat zouden ze doen op vakantie? Waar gaan ze heen? Wat zouden ze allemaal leren? Vaak wordt er gesproken over de motorritten die ze maken en avonturen die ze beleven, maar dat lijken voor ons afleidingen. Het moet haast wel gaan om ontwikkeling en het bereiken van verlichting. Dat kan niet anders, als we René horen praten.

Langzamerhand leren we de leden van de hoge groep kennen. Sommigen zijn wat makkelijker in het contact dan anderen en vooral de vrouwen blijven wat afstandelijk.

Er gaan ongeveer twee jaar voorbij na mijn eerste les, als René ons vraagt of wij ook interesse hebben in de oosterse filosofie die bij de kungfu, de vechtkunst, hoort.

Ik heb als puber vaak dagdromen gehad over kloosters in het oosten waar ik dan dagen voor de poort zou zitten om tot de kloosterorde te worden toegelaten. Daar zou ik dan de echte kennis over ontwikkeling kunnen leren. De vraag van René voelt nu als het openen van die kloosterpoort en ik zeg meteen ja. Ook Roel en Pelle zeggen volmondig ja.

René kijkt ons met een brede lach aan, want we moeten eruit hebben gezien als gloeilampen. Hij vertelt ons dat we voor de volgende les, op woensdagavond, schrijfspullen moeten meebrengen om aantekeningen te maken. We zijn net kleine kinderen als we naar huis rijden. Eindelijk zouden we de echte dingen gaan leren.

Die woensdag worden we uitgenodigd in de kleine behandelkamer van de sportschool. Elfriede, die de tai chi lessen geeft en assisteert bij de lagere groepen, is er ook. Zij is tijdelijk uit de hoge groep geplaatst, omdat ze niet goed genoeg was, heeft René ons toevertrouwd. Zij krijgt nu weer een kans om samen met ons bij de hoge groep te komen.

In de kamer staan vier stoelen en een flipover klaar. René vraagt ons plaats te nemen en tekent een grote cirkel op het papier. Bovenaan schrijft hij *Pitri*. Het is een begrip dat ik niet ken. Vervolgens begint René te vertellen: ‘Je bent een ziel en hebt een lichaam. Dat lichaam is tijdelijk en vergankelijk. De ziel gaat door ontelbare incarnaties heen om te leren. Je ziel is geschapen door het diepe verlangen van je Pitri, je schepper. Een verlangen naar iets, iemand die er nog niet is. Eons van tijd heb je gezworven door de prachtige zalen van je thuis, waar je in alle gelukzaligheid naast je schepper leefde. Omdat leed en verdriet niet gekend zijn in deze hemelse oorden, ontstond er een drang om daar ervaringen over op te doen. Je hebt je toen vrijwillig aangemeld als voorvechter, om af te dalen naar lagere oorden vol ellende en je thuisoorden te verrijken met kennis. Zo zijn jullie en ik vol goede moed op pad gegaan, zonder enige notie van wat ons te wachten stond. Vele werelden en stadia van bewustzijn zijn we doorgedaan om op het punt te komen waar we nu staan.’

Ik luister aandachtig. Dit verhaal is niet geheel nieuw voor me en kan door eenieder die zich in esoterie verdiept herkend worden. Maar juist die herkenning maakt me enthousiast, want nu krijg ik het van iemand te horen die het uit eigen ervaring vertelt.

René zet een stip iets voorbij het onderste deel van de cirkel. ‘Nu zijn we ongeveer hier, net voorbij het diepste punt. Je zou kunnen zeggen dat we het ergste gehad hebben.’

Hij moet er hartelijk om lachen, wat erg aanstekelijk werkt en we lachen onwillekeurig met hem mee.

Mild vervolgt hij: ‘Maar we zijn er nog niet. We zijn de dierlijke stadia voorbij en we hebben de ergste slagvelden overleefd. Nu gaat het om het gevecht in de geest. We leveren een gevecht tegen een veel zwaardere vijand, namelijk het vlees. Het lichaam presenteert ons zijn lage neigin-

gen die we als van onszelf herkennen, maar die de ontwikkeling van onze geest in de weg staan. Dat is het ware gevecht, via het lichaam naar de geest. Dat is waar ik hier les over geef. Als je alleen maar het lichamelijke gevecht wil leren, dan moet je ergens op een vechtsport gaan. Wat we hier doen, is vechtkunst, de beheersing over lichaam en geest. In volgende lessen zal ik hier meer over vertellen. Voor nu is dit voldoende. Als jullie willen, kan je hier in eigen bewoordingen een verslag van maken, zodat ik kan beoordelen of jullie het hebben begrepen. Als dat het geval is, dan zijn jullie welkom in de hoge groep.'

Een vurig enthousiasme maakt zich van me meester. In de hoge groep zou het echte werk beginnen. Vol vreugde en spanning schrijf ik mijn verslag en overleg met Pelle en Roel om niks te missen. We leveren onze verslagen in en wachten vol spanning de volgende les af om te horen of we naar de hoge groep mogen.

De week erop schiet René ons aan en zegt dat we goede lichamen hebben en helder van geest zijn.

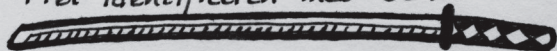
'Jullie zijn welkom om mee te trainen bij de hoge groep. Zie ik jullie de volgende keer in de les?'

Het is een retorische vraag, want onze gezichten spreken boekdelen.

De eerstvolgende les wordt Michel gevraagd om ons een lesje sparren te geven. Michel werkt ook achter de bar van de sportschool en is een vrolijke kerel die heel gemakkelijk contact maakt. Ik mocht hem gelijk al toen ik de eerste keer de sportschool binnenkwam en hij me met een brede lach verwelkomd had.

Werkelijk alle hoeken van de zaal krijg ik die eerste les te zien. Van alle kanten komen de slagen en de trappen, maar Michel krijg ik niet in beeld omdat hij zo snel beweegt. Het is natuurlijk logisch dat ik niet gelijk mee zouden kunnen komen met de hoge groep. Ik word met mijn neus op de feiten gedrukt en besef dat ik nog helemaal niet kan vechten.

Het identificeren met Geest

Zoals een gewoon mens zich identificeert met zijn stoffelijk lichaam, doet een krijger dat met zijn geest; Hij is geest in een voertuig dat het lichaam is.

De geest is puur en huist in de fijnstoffelijke ziel die net als het stoffelijk lichaam, waar zij in huist, in een leven worden gevormd dan wel misvormd.

Het vormen van ziel en lichaam gebeurt uitsluitend door de vrije wil. Jeder mens heeft bepaald wie hij is en kan bepalen wie hij wordt.

De geest zoekt steeds, door kosmische wiskundige wetten, het zelfde lichaam op. Het is daarom belangrijk een krachtig leven te leiden.

Hiervoor ziet een krijger zijn ziel als een zwaard en hanteert deze als zodanig.